

УДК 025.4(477–25):63

Тетяна Медвідь,

мол. наук. співроб. відділу систематизації НБУВ

«РУБРИКАТОР НБУВ» ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ЕВОЛЮЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ НАУКИ

У статті йдеться про історичний розвиток класифікаційної мови на прикладі робочих таблиць класифікації НБУВ та ДНСГБ НААНУ з розділу «Сільське господарство». Наведено порівняльний аналіз розвитку структури підрозділів «Захист рослин», «Лісове господарство» та «Тваринництво» за двома найпоширенішими бібліотечними класифікаціями – ББК у НБУВ та УДК у ДНСГБ НААНУ. Встановлено, що робочі таблиці класифікації НБУВ підрозділів «Захист рослин», «Лісове господарство» та «Тваринництво» потребують доопрацювання задля адекватного відображення сьогочасних реалій сільськогосподарської галузі, що вже є притаманним таблицям УДК.

Ключові слова: «Рубрикатор НБУВ», систематизація, сільськогосподарська наука, УДК, ББК.

Актуальність теми. Для того щоб ефективно розвивалася та функціонувала вітчизняна наука, необхідний потужний науково-інформаційний потенціал. Для досягнення цієї мети потрібно вирішити комплекс проблем, пов'язаних з процесами, які стосуються пошуку та поширення наукової інформації. Ефективність і якість пошуку інформації повністю залежить від створення та розвитку інформаційно-пошукових систем, а саме: класифікаційної пошукової мови. Це стосується і сільськогосподарської науки. Для того щоб деталізовано відобразити всю інформацію сільськогосподарської галузі знань і покращити класифікаційну мову, необхідно вдосконалювати структуру робочих таблиць розділу «Сільське господарство». Саме ці завдання стоять на першому місці перед систематизаторами НБУВ та ДНСГБ НААНУ, а виконання їх сприятиме адаптації розділу «Сільське господарство» до сучасних науково-технічних, політичних, економічних і культурних умов існування суспільства та оперативного пошуку інформації, насамперед до детальнішого та змістовнішого

наповнення предметного рубрикатора для ДНСГБ НААНУ та «Рубрикатора НБУВ» для бібліотеки.

Об'єкт дослідження – розділ «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки» в контексті розвитку сільськогосподарської науки.

Предмет дослідження – розвиток таблиць класифікації розділу «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки» в інноваційності сьогодення.

Мета дослідження – дослідити розвиток таблиць класифікації НБУВ на прикладі розділу «П Сільське і лісове господарство».

Діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського¹⁰⁰ (далі – Бібліотека) спрямована на максимально повне інформаційне забезпечення наукового розвитку будь-якої галузі, зокрема сільськогосподарської. Це передбачено Законом України «Про національну програму інформатизації»: «...головною метою Національної програми інформатизації є створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій, забезпечення інформаційної безпеки держави» [6].

Ефективність і якість пошуку інформації повністю залежить від створення та розвитку інформаційно-пошукових систем (далі – ПС) [14, с. 3].

ПС будь-якої бібліотеки – це сукупність каталогів, до якої належать, насамперед:

- основні читацькі каталоги (генеральний, алфавітний, систематичний), які відображають книжкові фонди бібліотеки;
- алфавітно-предметний покажчик (АПП) до систематичного каталогу;
- каталоги окремих видів видань (продовжуваних видань, дисертацій, іноземних документів, службових та ін.).

У зв'язку з впровадженням в ПС Бібліотеки інформаційно-

¹⁰⁰ З 1996 р. – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ); до 1996 р. – Центральна наукова бібліотека імені В. І. Вернадського (ЦНБВ); до 1988 р. – Центральна наукова бібліотека Академії наук УРСР (ЦНБ АН УРСР); до 1965 р. – Державна публічна бібліотека АН УРСР (ДПБ АН УРСР); до 1948 р. – Бібліотека Академії наук УРСР (БАН УРСР); до 1936 р. – Державна бібліотека Всеукраїнської академії наук (ДБВ АН); до 1934 р. – Всенародна бібліотека України в Києві (ВБУ); до 1920 р. – Всенародна бібліотека України при Всеукраїнській Академії наук у м. Києві (ВБУ ВАН); з початку заснування 2 (15) серпня 1918 р. до 1919 р. – Національна бібліотека України в м. Києві при Українській академії наук (НБУ УАН) [5, 8].

комунікаційних технологій перед працівниками відділу систематизації постало питання щодо розроблення нових і вдосконалення старих способів аналітико-синтетичного опрацювання документів.

Для прискорення доступу до інформації і покращення її пошуку потрібно вирішити певні завдання, а саме: удосконалити шлях документа (книги, електронних ресурсів тощо), підвищити рівень інформаційно-пошукової мови (далі – ПІМ).

Для розкриття змісту документа існує три основні види ПІМ: класифікаційна, предметизаційна та дескрипторна.

Детальніше хочу зупинитися на історичному розвитку класифікаційної мови, а саме: на робочих таблицях класифікації (далі – РТК) та індексуванні документів сільськогосподарської тематики на прикладі (досвіді) двох наукових бібліотек – Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України (далі – ДНСГБ НААНУ)¹⁰¹.

Класифікаційна мова призначена для індексування документів та інформаційних запитів за допомогою понять і кодів певної класифікаційної системи (ББК, УДК, Десяткова класифікація Дьюї тощо).

Українах СНД, у тому числі й в Україні, для індексування документів, переважно, використовують дві класифікації, а саме: УДК і ББК.

Це дві найпоширеніші у світі класифікаційні системи. Вони постійно розвиваються та вдосконалюються [10]. Добре адаптовані для автоматизованих процесів, що дає змогу зберегти в електронному каталозі (ЕК) всі позитивні характеристики традиційних каталогів, які увібрали в себе багаторічний досвід бібліотекарів і бібліографів, примножити нові можливості пошуку інформації за допомогою використання інформа-

¹⁰¹ Історія Державної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України (ДНСГБ НААНУ) щільно пов'язана з розвитком аграрної науки, освіти та сільськогосподарського виробництва в державі. Установа заснована у листопаді 1921 р. в м. Харків як службова книгозбірня Народного комісаріату земельних справ України. У 1921–1931 рр. бібліотека функціонувала вже як сільськогосподарська бібліотека Наркомзему УРСР; 1931–1935 рр. – Наукова сільськогосподарська бібліотека Всеукраїнської академії сільськогосподарських наук; 1935–1947 рр. – Центральна наукова сільськогосподарська бібліотека Наркомзему УРСР; 1947–1964 рр. – Центральна, 1965–1969 рр. – Республіканська наукова сільськогосподарська бібліотека Міністерства сільського господарства УРСР. У 1970 р. бібліотеку було підпорядковано Південному відділенню ВАСГНІЛ; 1970–1988 рр. – ЦНСГБ; 1991–1993 рр. – РНСГБ УААН; 1994–2003 рр. – ЦНСГБ УААН; з 2004 р. – ДНСГБ УААН, з 2010 р. – ДНСГБ НААНУ [7].

ційно-комунікаційних технологій [14, с. 5], у тому числі це дає можливість здійснювати галузевий пошук інформації в АБІС «ІРБІС»¹⁰², якою користуються в Бібліотеці і ДНСГБ НААНУ.

Перші класифікаційні схеми для систематизації творів друку склали вчені Академії наук України та самі співробітники Бібліотеки. Так, 1919 р. класифікаційну схему з історії математичних наук, мінералогії, кристалографії та хімії було доручено складати видатному вченому, академіку В. І. Вернадському [5, с. 31].

1921 р. дирекція Бібліотеки затвердила свій перший план і розпочала систематичну роботу з фондами. Для ведення систематичного каталогу 21 січня 1921 р. було офіційно прийнято міжнародну десятичнову (десятькову) бібліографічну класифікацію [2]. Це були варіанти скорочених таблиць українською мовою, упорядником яких був Ю. Меженко, а 1922 р. вони були надруковані в «Бібліотечній техніці» у Державному видавництві України (ДВУ) [5, с. 166–168].

Крім цих таблиць, у Бібліотеці для систематизування окремих наук використовували таблиці Б. Боднарського (1919), Головополітосвіти РСФСР (1921), Є. Добржинського (1924). Це, по суті, скорочені переклади Міжнародної УДК, які не завжди були досконаліми. Найповнішими та точнішими були видання таблиць десятичкової класифікації М. Русінова (1924, 1944) та Є. Добржинського (друге видання, 1930). Ними широко користувалися різні спеціалізовані установи: Бібліотека, книжкові палати, архіви, видавництва тощо, проте вони також мали цілий ряд недоліків [8, с. 30–32].

Саме за таблицями М. Русінова до 1965 р. у Бібліотеці здійснювали систематизацію документів сільськогосподарської тематики, які збираються в розділі «63 Сільське господарство. Сільськогосподарські науки». Основні поділи цього розділу наведено в табл. 1.

Недоліки РТК спонукали науковців провідних бібліотек СРСР до розроблення власної бібліотечної класифікації, яка відповідала б тогочасній класифікації науки і суспільно-політичному устрою. За результатами таких розробок на початку 60-х років було створено радянську Бібліотечно-бібліографічну класифікацію (далі – ББК).

ББК була розроблена науковцями Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна за участі провідних фахівців і науковців Державної масової бібліотеки ім. М. Є. Салтикова-Щедріна, бібліотеки Академії

¹⁰² АБІС «ІРБІС» – система автоматизації бібліотек, яка відповідає всім міжнародним вимогам, що пред'являються до сучасних бібліотечних систем, і водночас підтримує всі традиції бібліотечної справи [1].

наук СРСР і Всесоюзної книжкової палати [8, с. 67]. У результаті цієї плідної праці вийшло друком 25 випусків таблиць ББК для наукових бібліотек у 30 книжках, загальним обсягом понад 500 авт. арк. [12, с.77–83]. Кожен випуск ББК присвячено певному розділу знань. Випуск XII, виданий 1961 р., присвячений розділу «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки» [4, 13].

Вихід у світ таблиць ББК поставив перед керівництвом Бібліотеки дуже важливе і відповідальне завдання – перевести свої каталоги на ББК.

Впровадження ББК в практику роботи Бібліотеки відкрило великі можливості для наукової систематизації творів друку, а також забезпечило можливість класифікації за таблицями єдиної для всієї Бібліотеки схеми.

За рішенням ученої ради Бібліотеки наприкінці 1965 р. було розпочато редагування, а згодом і перебудову Генерального систематичного каталогу (далі – ГСК) за таблицями ББК. Було розроблено і затверджено відповідну інструктивно-методичну документацію з питань перебудови ГСК за таблицями ББК для наукових бібліотек і введення нових загальних типових та територіальних поділів [5].

Перший етап переходу на таблиці ББК розпочався з перегрупування рубрик (без перегляду карток) [9, с. 3–4]. Їм було надано символіку ББК, тобто розділи знань, замість цифрового позначення, отримали позначення літерами. Також були дещо доповнені та уточнені самі назви розділів, рубрик, підрубрик з метою досягнення чіткості їх формулювання, розширення кола питань, кращого сприйняття змісту літератури, яка збирається в розділі. Наприклад, розділ «б3 Сільське господарство» було замінено на «П Сільське і лісове господарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки».

Другий етап розпочався на початку 1966 р. редагуванням ГСК з метою деталізації рубрик за схемою ББК, уточнення назв рубрик та їх наповнення [9, с. 5–8]. Слід зауважити, що редагування може тривати нескінченно. Це пов'язано з постійними змінами в українському суспільстві, стрімким розвитком науки та техніки тощо.

На підставі розпорядження президії АН УРСР № 165 від 22.06.1965 р. та № 323 від 25.02.1965 р. Бібліотеці надається статус Центральної наукової бібліотеки АН УРСР. Це дало їй можливість стати науковою установою на правах НДІ АН УРСР та тісно співпрацювати з науковими бібліотеками інших союзних республік над питанням удосконалення бібліотечно-довідкового апарату та впровадження ББК.

У процесі наукової обробки творів друку систематизатори Бібліотеки налагодили співпрацю з науковцями провідних наукових бібліотек та установ колишнього СРСР. Разом було вирішено цілий ряд питань

щодо індексування документів, утворення нових рубрик, територіальних і типових поділів. Важливу консультаційну допомогу Бібліотеці надавали співробітники Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна (на сьогодні це Російська державна бібліотека) у вирішенні широкого кола питань щодо проектування сільськогосподарських будівель, нових систем землеробства, загального тваринництва, газифікації та біоенергетики сільського господарства тощо. Це можна побачити з листування відділу систематизації з цією бібліотекою [3].

1991 р., коли Україна здобула свою незалежність, ці зв'язки були втрачені, і співробітникам Бібліотеки потрібно було самостійно приймати методичні рішення щодо модернізації¹⁰³ бібліотечної класифікації, удосконалення процесів каталогізації, розвитку класифікаційної інформаційно-пошукової мови.

З 1993 р. провідні науковці та головні спеціалісти відділу систематизації Бібліотеки розпочали роботу зі створення рубрикатора, який є переліком рубрик ГСК Бібліотеки. З поверненням Бібліотеці у 1996 р. первинного статусу національної рубрикатор дістав назву «Рубрикатор НБУВ». Підґрунтям для його розробки стали РТ НБУВ, укладені на основі варіанта таблиць ББК для наукових бібліотек, а також методичні рішення, прийняті спеціалістами відділу систематизації щодо відображення в каталогах національної тематики, нових тем і проблем, відсутніх у таблицях ББК [14, с. 7–8].

«Рубрикатор НБУВ» є універсальним за змістом. Він складається з розділів природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук, на сьогодні налічує близько 50 тис. рубрик, і їх кількість у процесі наукової обробки творів друку (систематизації) постійно зростає. Це пов'язано з відкриттям нових рубрик та деталізацією існуючих.

Для порівняння історичного розвитку РТ та систематизації творів друку сільськогосподарського напрямку розглянемо досвід ДНСГБ НААНУ. Хочу нагадати, що ДНСГБ НААНУ – головна національна книгозбірня сільськогосподарської та лісогосподарської літератури, провідна галузева бібліотека-депозитарій, третя за своїми фондами галузева бібліотека світу, після Національної сільськогосподарської бібліотеки США та Центральної наукової сільськогосподарської бібліотеки Російської академії аграрних наук (ЦНСГБ РАН).

¹⁰³ Модернізація таблиць ББК – це переробка класифікаційної схеми згідно з новими реаліями розвитку знань про світогляд і людство, соціальної практики з метою адекватного розкриття змісту документів для максимального задоволення інформаційних потреб користувачів.

У ДНСГБ НААНУ систематизували твори друку за десятиковою класифікацією. До 2001 р. користувалися такими російськомовними таблицями:

- третє видання таблиць УДК «Универсальная десятичная классификация»: В 7-ми вып. – 3-е изд. – М.: Изд-во стандартов, 1979–1986;
- «Отраслевые рабочие таблицы классификации УДК по сельскому хозяйству»: В 15-ти вып.

З метою впровадження україномовної системи УДК Книжкова палата України у 2000 р. видала у двох книгах еталонну україномовну Універсальну десятикову класифікацію, попередньо придбавши ліцензію Консорціуму УДК на видання українською мовою Міжнародного еталона УДК, а також доповнень та виправлень до неї. Таблиці цієї класифікації використовують у ДНСГБ НААНУ для систематизування технічних та природничих наук, у тому числі й сільськогосподарських [7]. Для систематизації документів суспільно-політичного та гуманітарного напрямку у ДНСГБ НААНУ частково використовують таблиці ББК для масових бібліотек [15, с. 3–8]. Основні поділи РТК розділу «63 Сільське господарство. Лісове господарство. Землеробство. Тваринництво. Полювання. Мисливство. Рибне господарство» ДНСГБ НААНУ наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Основні поділи розділу «Сільське господарство»

<p>Робочі таблиці (на основі таблиць Н. В. Русінова) в Бібліотеці до 1965 р.</p>	<p>Робочі таблиці (на основі ББК) в Бібліотеці після 1965 р.</p>	<p>Робочі таблиці УДК ДНСТБ НААНУ</p>
<p>63 Сільське госпо- дарство. Сільськогос- подарські науки</p>	<p>П Сільське і лісове госпо- дарство. Сільськогосподарські і лісогосподарські науки</p>	<p>63 Сільське господарство. Лісове господарство. Земле- робство. Тваринництво. Полювання. Мисливство. Рибне господарство</p>
		<p>630 Лісове господарство. Лісівництво</p>
	<p>П. а/я Загальні питання з сільського господарства</p>	<p>631 Загальні питання з сільського господарства 631.1 Організація і управління сільським господарством 631.2 Сільськогосподарські будівлі, споруди 631.3 Сільськогосподарські машини знаряддя та інвентар 631.4 Грунтознавство 631.5 Сільськогосподарські роботи. Агротехніка 631.6 Сільськогосподарська меліорація 631.8 Агрохімія</p>

<p>630 Сільськогосподарська метеорологія і кліматологія. Грунтознавство. Агрофізика. Агрохімія Сільськогосподарська меліорация. Механізація і електрифікація сільського господарства. Сільськогосподарське будівництво</p>	<p>П0 Природничі та технічні основи сільського господарства П00 Агробіологія П01 Агрофізика П02 Агрометеорологія і агрокліматологія П03 Грунтознавство П04 Агрохімія П05 Сільськогосподарська мікробіологія П06 Сільськогосподарська меліорация П07 Механізація і електрифікація сільського господарства. Авіація в сільському господарстві П08 Сільськогосподарські будівлі</p>	
		<p>П632 Хвороби рослин. Шкідники рослин. Захист рослин</p>

<p>631/633 Загальне рослиництво</p>	<p>III/2 Рослиництво III Загальне рослиництво II2 Спеціальне рослиництво</p>	<p>633/635 Рослиництво. Загальні питання 633 Рільництво. Польові сільськогосподарські культури та їх виробництво 634.1/.8 Садівництво. Плодівництво в цілому 635.1/.8 Овочівництво. Городництво</p>
	<p>III Лісове господарство. Лісгосподарські науки</p>	
	<p>IV Захист рослин IV1 Захист рослин від шкідників та хвороб IV6 Шкідники рослин та боротьба з ними (ентомологія) IV7 Хвороби рослин та боротьба з ними (фітопатологія) IV8 Захист рослин від шкідливих метеорологічних факторів і стихійних лих IV9 Захист від шкідників, хвороб і шкідливих метеорологічних факторів сільськогосподарських культур і лісу</p>	

<p>634/635 Тваринництво</p>	<p>П5/6 Тваринництво П5 Загальне тваринництво П6 Спеціальне тваринництво</p>	<p>636/639 Тваринництво. 636 Загальні питання 637 Продукти тваринництва 638.1 Бджільництво 639.1/.6 Полювання. Мисливство. Рибне господарство. Аквакультура</p>
<p>636 Полювання і звірівництво. Рибальство і риболовля</p>	<p>П7 Мисливське господарство. Рибне господарство П71 Мисливське господарство П72 Рибне господарство</p>	
<p>637 Ветеринарія і ветеринарна справа</p>	<p>П8 Ветеринарія</p>	<p>619 Ветеринарія</p>
	<p>П9 Сільське і лісове господарство окремих територій</p>	

Аналіз табл. 1 дає змогу порівняти структуру основних поділів розділу «Сільське господарство» на прикладі Бібліотеки до 1965 р., сучасну структуру РТК Бібліотеки та ДНСГБ НААНУ.

Як бачимо, в основу УДК та ББК покладено різні основовадні принципи: принцип десятковості – в УДК та принцип побудови основного ряду відповідно до класифікації наук – у ББК. Цим пояснюється відмінність систем і принципів, зокрема індексів [11, с. 104–106]. Тобто одне й те саме поняття (термін), заіндексоване відповідно до цих класифікаційних систем, матиме різні цифрові або літерно-цифрові нотаційні виконання. Так, наприклад, індекси УДК мають лише цифрові значення, а індекси ББК є мішаними (літери та цифри). Прописні літери застосовують для позначення основних розділів, а арабські цифри – для подальшої їх деталізації. Наприклад, назву розділу «Сільське господарство» у таблицях Бібліотеки до 1965 р. та ДНСГБ НААНУ позначили цифрами 63, а після 1965 р. – літерою П (за таблицями ББК Бібліотеки).

По-друге, таблиці мають різну структуру (будову). Наприклад, твори друку загального характеру із захисту рослин у каталозі за схемою Бібліотеки до 1965 р. розміщували в підрозділі «631/633 Загальне рослинництво» під рубрикою «Захист сільськогосподарських рослин від шкідників і хвороб», окремі питання захисту рослин – у підрозділі «Спеціальне рослинництво» (за окремими культурами), «Ліс і лісове господарство» та «Сільськогосподарська метеорологія і кліматологія». У схемах ББК і УДК ДНСГБ НААНУ література із захисту рослин збирається в окремому підрозділі «П4 Захист рослин» у Бібліотеці та «632 Хвороби рослин. Шкідники рослин. Захист рослин» у ДНСГБ НААНУ. За структурою ці підрозділи теж різняться (див. рис. 1, 2).

Рис. 1. Структура підрозділу «P4 Захист рослин» з досвіду Бібліотеки

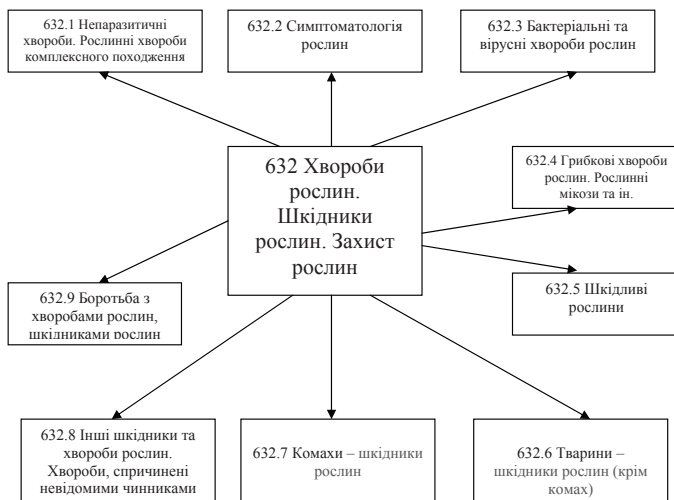

Рис. 2. Структура підрозділу «632 Хвороби рослин. Шкідники рослин. Захист рослин» з досвіду ДНСГБ НААНУ

Аналіз рис. 1 і 2 дає змогу зробити висновок, що підрозділ «632 Хвороби рослин. Шкідники рослин. Захист рослин» точніше і детальніше розкриває тематику цієї галузі знань. Очевидно, що ДНСГБ НААНУ, галузева установа, яка працює в одному напрямі, має більше часу і можливостей щодо ретельного розроблення своїх РТК. Досвід, здобутий цією бібліотекою, можна використати під час доопрацювання підрозділу «П4 Захист рослин» «Рубрикатора НБУВ». Спочатку потрібно продовжити наукове редагування підрозділу «П4 Захист рослин». Це дасть можливість окреслити нові теми, на основі прийнятих методичних рішень відкрити для них нові рубрики або розширити та доповнити вже існуючі [4, с. 100–106].

Відбулися також переміщення тем з одного підрозділу в інший у межах одного розділу. Так, наприклад, рубрика «Добрива» у Бібліотеці до 1995 р. була розміщена в підрозділі «631/633 Загальне рослинництво». У РТК за схемою ББК ця рубрика перемістилася в підрозділ «П0 Природні та наукові основи сільського господарства» в рубрику «П04 Агрохімія». За схемою УДК рубрика «631.8 Добрива» розміщена в підрозділі «631 Загальні питання сільського господарства».

У підрозділі «П3 Лісове господарство. Лісогосподарські науки» збирається література з лісонасаджень та лісоексплуатації, яка за старою схемою до 1965 р. розміщувалася в підрозділі «Лісова і деревообробна промисловість» (розділ «Техніка»). Економічні питання лісового господарства за РТК Бібліотеки розташовані в розділі «У Економіка. Економічні науки», а за схемою УДК – у розділі «630 Лісове господарство. Лісівництво». Відповідні відмінності має підрозділ «Тваринництво». Детальніше відмінності підрозділу «Лісове господарство» і «Тваринництво» можна побачити в табл. 2.

**Основні відмінності РТК та УДК підрозділу «Лісове господарство»
і «Тваринництво»**

РТК Бібліотеки	РТ УДК ДНСГБ НААНУ
У534 Економіка світового лісового господарства	630*6 Організація лісового господарства. Економіка лісового господарства. Управління та організація підприємств лісового господарства 630*7 Маркетинг лісової продукції (торгівля лісом). Економіка транспортування лісу та лісової промисловості 630*8 Лісова продукція та її використання 637 Продукти тваринництва
У583.4 Економіка міжнародного світового господарства	
У9(4 УКР)34 Економіка лісового господарства України	
М1 Технологія деревини	
Л774 Виробництво целюлози	
Л92 Виробництво м'яса і м'ясних продуктів	
Л93 Виробництво птахопродуктів	
Л94 Виробництво риби і рибних продуктів	
Л95 Виробництво молока і молочних продуктів	

Кардинальні зміни у РТК Бібліотеки та ДНСГБ НААНУ відбулися у 90-х роках ХХ ст., коли Україна здобула свою незалежність. Систематизатори почали більше приділяти уваги національній тематиці, розвитку сільськогосподарської науки в Україні. При розстановці рубрик за територіальними поділами України, як територію, було винесено на перший план серед європейських країн (далі – усі територіальні поділи країн Європи розташовуються за назвами за алфавітом). Наприклад,

П.е	Організація та стан науково-дослідної і практичної роботи в галузі сільського господарства
П.е(4)	Організація та стан науково-дослідної і практичної роботи в галузі сільського господарства у країнах Європи
П.е(4 А/Я)	Організація та стан науково-дослідної і практичної роботи в галузі сільського господарства в окремих країнах Європи
П.е(4 УКР)	Організація та стан науково-дослідної і практичної роботи в галузі сільського господарства в Україні
П.е(4 БЛ)	Організація та стан науково-дослідної і практичної роботи у галузі сільського господарства в Білорусі
П.е(4 БОЛ)	Організація та стан науково-дослідної і практичної роботи в галузі сільського господарства у Болгарії

Підсумовуючи історичний розвиток ББК та УДК, можемо констатувати, що кожна РТК класифікації має свої переваги та недоліки. Це потрібно враховувати під час удосконалення РТК, користуючись, за необхідності, досвідом інших бібліотек. Попри все РТК на основі УДК та ББК не втратили своєї актуальності, а навпаки, їхні позиції щодо застосування в бібліотечно-інформаційній роботі на території України зміцнюються. Проте якими б класифікаційними системами та відповідними РТ не користувалися систематизатори, перед ними постають практично однакові завдання:

- удосконалення РТК шляхом розширення, доповнення, уточнення, відкриття нових рубрик та підрубрик;
- модернізування й уніфікування структури всіх елементів РТ, укладених на основі ББК та УДК (основні та допоміжні таблиці), з урахуванням плану розташування та спеціальних типових поділів;
- впровадження в практику роботи автоматизованих інформаційних систем;
- удосконалення бібліотечно-довідкового апарату;
- створення рубрикаторів, тезаурусів та інших пошукових мов.

Проблема розвитку і вдосконалення РТК в розбудові інформаційного

суспільства, суспільства знань характеризується широким спектром напрямів і завдань, пріоритетів і перспектив, кожне з яких потребує проведення ґрунтовних досліджень.

Бібліотека та ДНСГБ НААНУ разом з іншими інформаційними закладами Української держави відчуває гостру необхідність у вдосконаленні РТК, зокрема у створенні вітчизняних рубрикаторів з розділу «Сільське господарство». Для цього потрібно залучати досвідчених фахівців з провідних галузевих бібліотек та переймати їхній досвід з метою запобігання спрощення і схематизму в індексації документів галузевих напрямів, зокрема сільськогосподарських.

Лише виконання цих умов приведе до адаптації РТК розділу «Сільське господарство» до сучасних науково-технічних, політичних, економічних і культурних умов існування суспільства та оперативного пошуку інформації, а в першу чергу – до детальнішого та змістовнішого наповнення предметного рубрикатора для ДНСГБ НААНУ та «Рубрикатора НБУВ» для Бібліотеки.

Список використаних джерел

1. Автоматизація бібліотечної справи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [URL:http://library.ridne.net/node/60](http://library.ridne.net/node/60). – Дата доступу: 12.06.2012. – Назва з екрана.
2. Архів НБУВ, оп. 1 спр. 348, арк. 26.
3. Архів НБУВ, оп. 1 спр. 03.3–3, арк. 75.
4. Библиотечно-библиографическая классификация : табл. для науч. б-к. Вып. XII «П Сельское и лесное хозяйство. Сельскохозяйственные и лесохозяйственные науки» / сост. Ю. Б. Азарова [и др.] ; Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина [и др.]. – М., 1961. – 203 с.
5. *Дубровіна Л. А.* Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського 1918–1941 / Л. А. Дубровіна, О. С. Онищенко. – К., 1998. – с. 167.
6. Про Національну програму інформатизації : Закон України // Відом. Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – С. 181.
7. Історія науки і біографістика ДНСГБ НААНУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [URL:http://www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua). – Дата доступу: 12.06.2012. – Назва з екрана.
8. История Центральной научной библиотеки Академии наук УССР. – К. : Наук. думка, 1976. – С. 66–67.
9. *Каганова М. Я.* Перевод фондов и систематических каталогов

библиотек НИУ АН УССР на таблицы ББК для научных библиотек /отделов общественных наук / М. Я. Каганова, А. П. Дараган.– К., 1980. – С. 3–29.

10. *Романчик Л. О.* Універсальна десяткова класифікація – важливий елемент інтернаціональної пошукової мови та досвід її застосування для індексування інформації в реферативних виданнях ДНСГБ УААН [Електронний ресурс] / Л. О. Романчик. – Режим доступу: URL:<http://library.gidne.net/node/60>. – Дата доступу: 14.06.2012. – Назва з екрана.

11. *Сербін О. О.* Бібліотечно-бібліографічні класифікації: історична еволюція та сучасні тенденції розвитку / О. О. Сербін // НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2009. – С. 104–106.

12. *Сербін О. О.* Використання бібліотечно-бібліографічних класифікацій в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / О. О. Сербін // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського – К., 2007. – Вип. 19. – С. 77–83.

13. Систематизация документов: Общие требования : инструкт.-метод. указания / сост. Э. Р. Сукиасян ; ред. Н. П. Игумнова ; Гос. б-ка СССР им. В. И. Ленина, отд. сист. и предм. кат. – М., 1985. – 68 с.

14. Таблиці територіальних типових поділів (Рубрикатор Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського) // НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2005. – С. 7.

15. *Татарчук Л. М.* Лінгвістичне забезпечення при формуванні єдиного інформаційного простору в мережі сільськогосподарських бібліотек / Л. М. Татарчук // Бібл. вісн. – 2011. – № 3. – С. 3–8.